

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.011.04.2016

I/16/009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli I/16/009 – Realizacja przez gminy województwa wielkopolskiego zadań z zakresu gospodarki ściekami bytowymi, które nie są odprowadzane zbiorczym systemem kanalizacyjnym.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Bartosz Tomczyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/69/2016 z 19 lipca 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Urząd Gminy w Zaniemyślu, ul. Średzka 9, 63-020 Zaniemyśl (dalej: Urząd)

Kierownik jednostki kontrolowanej Krzysztof Urbas, Wójt Gminy Zaniemyśl (dalej: Wójt).

(dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena¹ kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania podejmowane przez Wójta w latach 2014-2016 (do 30 czerwca) w zakresie gospodarki ściekami bytowymi, które nie były odprowadzane zbiorczym systemem kanalizacyjnym.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Zagadnienia związane z gospodarką ściekową zostały uregulowane przez Radę Gminy Zaniemyśl odpowiednimi uchwałami, które zawierały wszystkie niezbędne postanowienia w tym zakresie. Urząd rzetelnie prowadził wymagane przepisami rejestry, tj. ewidencję zbiorników bezodpływowych, ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków, a także ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń dla przedsiębiorców w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Informacje w nich zawarte były zgodne z danymi wynikającymi ze sprawozdań statystycznych za 2014 i 2015 r. Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych wywiązywali się z obowiązku sporządzenia i przekazania w terminie Wójtowi kwartalnych sprawozdań dotyczących ilości i rodzaju nieczystości ciekłych, dostarczonych do gminnej oczyszczalni ścieków.

W ocenie NIK Wójt sprawował natomiast niedostateczny nadzór nad właścicielami nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe w zakresie pozbywania się przez nich ścieków bytowych oraz nad przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w zakresie opróżniania tych zbiorników i transportu nieczystości ciekłych. Nie kontrolowano niniejszych przedsiębiorców, a kontrole dotyczące częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przestrzegania postępowania ze ściekami bytowymi przez właścicieli nieruchomości prowadzone były sporadycznie, mimo stwierdzanego zaniżonego wskaźnika objętości tych ścieków

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę o dodatkowe objaśnienie.

wywożonych taborem asenizacyjnym. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły również nieprzekazania projektu regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Zaniemyśl do zaopiniowania Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Środzie Wielkopolskiej oraz nie sporządzania gminnego programu ochrony środowiska.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Uchwały Rady Gminy

Opis stanu
faktycznego

1.1. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Zaniemyśl (dalej: Gmina) został uchwalony² przez Radę Gminy Zaniemyśl (dalej: Rada) 29 kwietnia 2013 r. Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków został uchwalony³ 26 listopada 2007 r. W Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy zawarto postanowienia dotyczące gospodarki ściekami bytowymi, które nie są odprowadzane zbiorczym systemem kanalizacyjnym. Określono w nim częstotliwość i sposób pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, tj. systematycznie, nie rzadziej niż raz na dwa miesiące, nie dopuszczając do przepełnienia się zbiornika oraz gwarantując zachowanie czystości i porządku na nieruchomości (§ 13).

W Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków uregulowano kwestie gospodarki ściekami bytowymi odprowadzanymi systemem kanalizacyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 7-20)

1.2. Uchwała w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy podjęta została⁴ 28 października 2013 r. Uregulowano w niej kwestie spełniania przez przedsiębiorców wymagań w zakresie wyposażenia technicznego niezbędnego do realizacji zadań oraz obowiązku posiadania umowy z administratorem stacji zlewnej, potwierdzającej gotowość odbioru nieczystości ciekłych. Postanowienia ww. uchwały nie stanowiły ograniczenia konkurencji i dostępu do rynku dla przedsiębiorców świadczących usługi w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 21-22)

1.3. Rada ustaliła w drodze uchwały⁵ górną stawkę opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (30 zł za 1 m³).

(dowód: akta kontroli str. 23)

1.4. Rada nie określiła innego sposobu udokumentowania wykonania obowiązków pozbywania się z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych niż w drodze okazywania umów i dowodów uiszczania opłat za usługi tego typu.

(dowód: akta kontroli str. 7-23)

1.5. Rada nie przejęła od właścicieli nieruchomości w trybie, o którym mowa w art. 6a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ (dalej: ustawa o utrzymaniu czystości) wszystkich bądź wskazanych obowiązków w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych.

² Uchwała nr XXVII/201/2013.

³ Uchwała nr X/75/2007.

⁴ Uchwała nr XXX/229/2013.

⁵ Uchwała nr XXII/160/2012.

⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 250, ze zm.

(dowód: akta kontroli str. 33)

1.6. Uprawnienie do przeprowadzania kontroli realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości oraz przedsiębiorców w zakresie pozbywania się i transportu nieczystości ciekłych Wójt przypisał pracownikowi Referatu Infrastruktury. W strukturze organizacyjnej Urzędu nie wyodrębniono straży gminnej, która mogłaby przeprowadzać takie kontrole.

(dowód: akta kontroli str. 24-30)

1.7. Teren części Gminy należał, zgodnie z rozporządzeniem nr 70/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 9 maja 2006 r., do aglomeracji Zaniemyśl o równoważnej liczby mieszkańców (wskaźnik RLM⁷): 4.800, w skład której wchodziły następujące miejscowości: Zaniemyśl, Zwola, Majdany, Jezioro Wielkie, Jezioro Małe, Łękno i Polowica. Wskaźnik RLM dla ww. aglomeracji był wyższy od liczby mieszkańców zamieszkujących tę aglomerację.

(dowód: akta kontroli str. 31-32)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Przed uchwaleniem przez Radę regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy, Wójt nie przekazał projektu tego regulaminu do zaopiniowania Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Środzie Wielkopolskiej, do czego zobowiązywał art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości.

Zgodnie z wyjaśnieniami podinspektor ds. melioracji i ochrony środowiska Urzędu, Pani Honoraty Jaskólskiej, opinia ta nie została uzyskana z powodu jej przeoczenia.

(dowód: akta kontroli str. 11)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

2. Rejestry prowadzone przez Gminę

Opis stanu
faktycznego

2.1. Urząd prowadził ewidencję zbiorników bezodpływowych od 2008 r., a ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków od 2011 r. Obie ewidencje prowadzone były przez pracownika Referatu Infrastruktury, który zatrudniony był na stanowisku podinspektora ds. melioracji i ochrony środowiska. Ewidencja zbiorników bezodpływowych zawierała dane dotyczące właściciela nieruchomości, adres nieruchomości oraz pojemność zbiornika. Ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków zawierała dane dotyczące właściciela nieruchomości i adres nieruchomości. Zgodnie z wyjaśnieniami podinspektora ds. melioracji i ochrony środowiska wszelkie zmiany w obu ewidencjach nanoszone są na bieżąco.

(dowód: akta kontroli str. 29, 34-64, 158)

W kolejnych latach okresu 2014-2016 (I półrocze) zlikwidowano odpowiednio 30, 38 i dwa zbiorniki bezodpływowe, a zbudowano ich łącznie 32 w 2015 r. oraz trzy w I półroczu 2016 r. W ww. okresie zbudowano dwie przydomowe oczyszczalnie ścieków w 2014 r. oraz po pięć oczyszczalni w 2015 i I połowie 2016 r. W tych latach nie likwidowano przydomowych oczyszczalni ścieków. Wszystkie ścieki odprowadzane były do oczyszczalni ścieków w Jeziorach Małych, w której znajdował się również jedyny na terenie Gminy punkt zlewny, do którego odprowadzano płynne nieczystości.

⁷ Znajomość liczby RLM jako jednego z podstawowych parametrów projektowych umożliwia dobór odpowiedniej dla danego systemu oczyszczania oczyszczalni ścieków. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 43 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U z 2015 r. poz. 469, ze zm.) przez równoważną liczbę mieszkańców należy rozumieć ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen (BZT₅) w ilości 60 g tlenu na dobę.

W kontrolowanym okresie nie zawierano nowych umów na wprowadzanie nieczystości ciekłych do stacji zlewnej. Przedsiębiorcy prowadzący działalność w tym zakresie bazowali na umowach zawartych przed 2014 r.

Na dzień 1 stycznia 2014, 2015 i 2016 r. oraz 30 czerwca 2016 r. na terenie Gminy było odpowiednio 546, 516, 510 oraz 508 zbiorników bezodpływowych i odpowiednio 25, 27, 32 oraz 38 przydomowych oczyszczalni ścieków. Zbiorniki bezodpływowe obsługiwały łącznie odpowiednio: 2.143, 2.103, 2.134 oraz 2.086 osób, a przydomowe oczyszczalnie ścieków obsługiwały łącznie odpowiednio: 118, 130, 150 oraz 174 osoby.

W latach 2014-2016 (I półrocze) wywieziono łącznie odpowiednio 25.000, 23.000 oraz 12.000 m³ ścieków bytowych pochodzących ze zbiorników bezodpływowych, a więc objętość wywiezionych ścieków bytowych na miesiąc na jednego mieszkańca obsługiwanego przez taki zbiornik wyniosła odpowiednio: 0,97 m³, 0,91 m³ oraz 0,96 m³.

(dowód: akta kontroli str. 33, 67-70)

2.2. Wójt prowadził w formie elektronicznej ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń dla przedsiębiorców w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Ewidencja ta była prowadzona przez ww. pracownika Referatu Infrastruktury i zawierała nazwę i adres przedsiębiorcy, numer i ważność zezwolenia, numer telefonu, ilość posiadanych wozów asenizacyjnych oraz wysokość stawki opłaty za przewóz nieczystości.

W każdym roku badanego okresu dziewięciu przedsiębiorców posiadało zezwolenie na prowadzenie działalności w ww. zakresie i dysponowali oni łącznie 11 wozami asenizacyjnymi.

W kontrolowanym okresie do Wójta nie wpłynęły żadne wnioski o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności w ww. zakresie. Przedsiębiorcy, którzy prowadzili taką działalność, nie wnioskowali również o dokonanie zmiany danych zawartych we wcześniej wydanych zezwoleniach.

Wójt udostępnił w formie elektronicznej na stronach internetowych Urzędu wzór wniosku o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności w ww. zakresie, co było zgodne z art. 8 ust. 5 ustawy o utrzymaniu czystości.

(dowód: akta kontroli str. 33, 65-66, 71-74)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

3. Sporządzane informacje i sprawozdania

Opis stanu
faktycznego

3.1. Wójt sporządził dla marszałka województwa informacje o aglomeracji oraz o stanie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych, w tym o zbiornikach bezodpływowych za lata 2015 i 2016. Dane zawarte w tych informacjach były zgodne z danymi ujętymi w ww. ewidencjach.

(dowód: akta kontroli str. 75-96)

3.2. Wójt przedłożył w terminie sprawozdania statystyczne za 2014 i 2015 r.: M-06 (Sprawozdanie o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych), SG-01 (Statystyka gminy – gospodarka mieszkaniowa i komunalna) i RRW-2 (Sprawozdanie z realizacji

inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi), o których mowa w § 1 ust. 1 rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2014 r. i 18 marca 2015 r.⁸

Urząd dysponował również sprawozdaniami OS-5 (Sprawozdanie z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich) za lata objęte kontrolą, które sporządzane były przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Zaniemyślu.

Dane zawarte w ww. sprawozdaniach były zgodne z danymi zawartymi w ewidencjach prowadzonych przez Urząd w zakresie gospodarki ściekami bytowymi, które nie były odprowadzane zbiorczym systemem kanalizacyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 34-70, 97-124)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych zostały przedłożone marszałkowi województwa: za 2014 r. w dniu 5 marca 2015 r., tj. trzy dni po terminie, a za 2015 r. w dniu 1 marca 2016 r., tj. jeden dzień po terminie, o którym mowa w art. 43 ust. 3c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁹.

Zgodnie z wyjaśnieniami Wójta, ww. sprawozdania zostały wysłane po terminie ze względu na weryfikację danych przesłanych przez użytkownika gminnej oczyszczalni ścieków (tj. Zakład Gospodarki Komunalnej w Zaniemyślu), co wydłużyło ich złożenie.

(dowód: akta kontroli str. 76, 87, 154)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze. Stwierdzona, nieznaczna zwłoka w przekazywaniu sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych nie miała istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

4. Nadzór gminy nad gospodarką ściekami bytowymi

Opis stanu
faktycznego

4.1. Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych wywiązywali się z obowiązku sporządzenia i przekazania w terminie Wójtowi kwartalnych sprawozdań¹⁰, o których mowa w art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości. Informacje w nich zawarte, dotyczące objętości ścieków wywożonych przez pojazdy asenizacyjne, były zgodne z danymi zawartymi w sprawozdaniu OS-5. Przedsiębiorcy załączali do tych sprawozdań wykazy rozwiązanych, wygasłych i zawartych umów z właścicielami nieruchomości w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych.

(dowód: akta kontroli str. 142-145)

W trakcie przeprowadzanych oględzin punktu zlewnego gminnej oczyszczalni ścieków oraz wozu asenizacyjnego dostarczającego płynne nieczystości bytowe do oczyszczalni stwierdzono, że spełniały one wymogi określone odpowiednio w: rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych¹¹ oraz

⁸ w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 (Dz. U. poz. 415) i na rok 2015 (poz. 561).

⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 469, ze zm.

¹⁰ Sprawozdania te zawierały informacje o ilości i rodzaju odebranych nieczystości ciekłych z obszaru Gminy, informacje o sposobach zagospodarowania nieczystości ciekłych (wraz ze wskazaniem stacji zlewniej, do której zostały przekazane odebrane nieczystości ciekłe), liczbę właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe.

¹¹ Dz. U. Nr 188, poz. 1576

rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych¹².

(dowód: akta kontroli str. 160-161)

4.2. Ceny proponowane przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych były niższe od górnej stawki opłat za tą usługę, określonej w stosownej uchwale Rady.

(dowód: akta kontroli str. 23, 65-66)

4.3. W latach 2014-2016 (do 30 czerwca) nie przeprowadzano kontroli działań Gminy w zakresie gospodarki ściekami bytowymi. Ostatnia kontrola NIK w tym zakresie miała miejsce w 2011 r. W jej efekcie stwierdzono niedostateczne prowadzenie kontroli prawidłowości eksploatacji zbiorników bezodpływowych, ich opróżniania i transportu.

(dowód: akta kontroli str. 146-151)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2014-2016 (do 30 czerwca) Wójt nie przeprowadzał kontroli przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Do sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości, w tym warunków określonych wcześniej w zezwoleniu na prowadzenie niniejszej działalności, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2-6 i ust. 1aa w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości, obliuguje Wójta art. 9u ust. 1 przywołanej ustawy. Brak przedmiotowych kontroli zwiększał ryzyko przeoczenia okoliczności, które uzasadniałyby ewentualne cofnięcie zezwolenia w ramach przysługujących Wójtowi, w świetle art. 9 ust. 2-4 ustawy, kompetencji nadzorczych.

Wójt wyjaśnił, że ww. kontrole nie były prowadzone ponieważ w jego opinii nie zaistniała taka potrzeba oraz ze względu na zbyt dużą ilość obowiązków pracownika zatrudnionego na stanowisku ds. melioracji i ochrony środowiska. Jednocześnie Wójt zobowiązał się do przeprowadzania kontroli przedsiębiorców w 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 154)

2. Wójt nie sprawował dostatecznego nadzoru, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3b i ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości, również nad właścicielami nieruchomości w zakresie pozbywania się przez nich nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi. We wcześniej przywołanym § 13 Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy określono częstotliwość pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, tj. m.in. w sposób systematyczny, nie rzadziej niż raz na dwa miesiące, nie dopuszczając do przepełnienia się zbiornika. Ponadto, zgodnie z tabelą nr 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody¹³, przeciętne normy zużycia wody w gospodarstwach domowych¹⁴ wynoszą 2,4-3,0 m³ na miesiąc na mieszkańca. Natomiast w myśl art. 27 ust. 4-6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym

¹² Dz. U. Nr 193, poz. 1617

¹³ Dz. U. Nr 8, poz. 70

¹⁴ Dotyczy mieszkań wyposażonych w wodociąg, ubikację, łazienkę, lokalne źródło ciepłej wody-piecyk węglowy, gazowy - gaz z butli, elektryczny, bojler.

zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁵, w przypadku zbiorników bezodpływowych ilość nieczystości ciekłych ustala się, co do zasady, jako równą ilości zużytej wody. W okresie objętym kontrolą do stacji zlewnej dostarczano od 0,97 m³ w 2014 r. do 0,96 m³ w 2016 r. nieczystości ciekłych w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy niekorzystającego ze zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Oznacza to, że ilość nieczystości ciekłych dostarczonych do oczyszczalni ścieków pojazdami asenizacyjnymi była ok. trzy razy mniejsza od wskazanej powyżej normy.

Pomimo tego, w kontrolowanym okresie sprawdzono tylko 10 właścicieli nieruchomości pod kątem posiadania przez nich umów i faktur dotyczących opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (wyłącznie w 2014 r.) oraz tylko jeden zbiornik bezodpływowy (w 2015 r.). Stanowiło to niespełna 2 % ujawnionych właścicieli zbiorników bezodpływowych oraz mniej niż 0,2 % tych zbiorników. W wyniku kontroli umów i faktur, w dwóch przypadkach, właściciele nieruchomości wezwani do przedłożenia dokumentacji wywozu nieczystości, nie odebrali wezwania, a Urząd nie dążył dalej do ustalenia stanu faktycznego. W wyniku pozostałych ośmiu kontroli właściciele albo przedstawili ww. dokumentację albo nie przedkładając jej, zadeklarowali wolę przyłączenia swoich nieruchomości do systemu kanalizacji. Pomimo stwierdzonych przypadków braku udokumentowania zawarcia stosownych umów, w kontrolowanym okresie Wójt nie wydawał z urzędu decyzji, o której mowa w art. 6 ust. 6 i 7 ustawy o utrzymaniu czystości¹⁶. Z kolei jedyny skontrolowany zbiornik bezodpływowy wymagał uszczelnienia, gdyż stwierdzono w nim rury odprowadzające ścieki do gruntu.

(dowód: akta kontroli str. 7-10, 67, 125-141, 162)

Wójt wyjaśnił, że kontrole umów i faktur na opróżnianie zbiorników i transport nieczystości ciekłych oraz kontrole zbiorników bezodpływowych nie były prowadzone w większej ilości, ze względu na zbyt dużą ilość obowiązków pracownika na stanowisku melioracji i ochrony środowiska, a Gmina nie ma straży gminnej, która mogłaby takie kontrole przeprowadzać. Podał również, że w ww. dwóch kontrolach nie dążono do ustalenia stanu faktycznego ponieważ w jednym przypadku nie można było ustalić miejsca zamieszkania właściciela nieruchomości, a w drugim przypadku, ze względu na dużo pilnych spraw wykonywanych przez pracownika zatrudnionego na stanowisku ds. melioracji i ochrony środowiska, odłożono to na później.

(dowód: akta kontroli str. 158-159)

W ocenie NIK całokształt ujawnionych okoliczności wskazuje na to, że w okresie objętym kontrolą nie podjęto w Urzędzie skutecznych działań w celu pozyskania kompleksowej informacji o rzeczywistym sposobie odprowadzania ścieków przez wszystkich właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy. Brak wiarygodnych danych w tym zakresie może utrudniać prowadzenie i planowanie racjonalnej gospodarki ściekowej oraz sprawowanie rzetelnego nadzoru, w tym eliminowanie przypadków pozbywania się ścieków w sposób niezgodny z prawem. Ponownie podkreślić należy, także w kontekście ustaleń poprzedniej kontroli NIK z 2011 r., że obowiązek kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości, w tym prawidłowości pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych wynika z art. 9u ust. 1 przywołanej ustawy.

¹⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 139, ze zm.

¹⁶ Decyzja ustalająca obowiązek uiszczania opłat za odbieranie odpadów komunalnych lub opróżnianie zbiorników bezodpływowych; wysokość opłat; terminy uiszczania opłat; sposób i terminy udostępniania pojemników, wydawana w przypadku stwierdzenia niewywiązywania się z obowiązków w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych.

NIK zwraca także uwagę, że w świetle art. 10 ust. 2 i 2a ustawy o utrzymaniu czystości, właściciel nieruchomości który nie wykonuje obowiązków wymienionych w jej art. 5 ust. 1 pkt 3b albo w regulaminie utrzymania czystości może swym zaniechaniem wypełniać znamiona wykroczenia sankcjonowanego karą grzywny.

3. Wójt nie sporządził projektu gminnego programu ochrony środowiska, do czego obligował go art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁷. W konsekwencji, wbrew wymogom określonym w art. 17 ust. 2 pkt 3 oraz art. 18 ust. 1 i 2 przywołanej ustawy, projekt tego programu nie został zaopiniowany przez zarząd powiatu i nie stworzono możliwości jego uchwalenia przez radę gminy. W konsekwencji nie sporządzano co 2 lata i nie przedstawiano właściwym organom raportów z jego wykonania.

Wójt wyjaśnił, że Urząd nie posiada ww. programu, ze względu na brak środków w budżecie Gminy na realizację tego zadania. Wójt równocześnie zobowiązał się zabezpieczyć środki finansowe w budżecie na 2017 r. na opracowanie tego dokumentu.

(dowód: akta kontroli str. 155)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, wnosi o podjęcie działań w celu zapewnienia:

- 1) zwiększenia nadzoru nad właścicielami nieruchomości korzystających ze zbiorników bezodpływowych oraz przeprowadzania systematycznych kontroli prawidłowości pozbywania się przez te osoby ścieków bytowych,
- 2) przeprowadzania kontroli przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych
- 3) przekazywania projektów regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy do zaopiniowania Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Środzie Wielkopolskiej przed ich uchwaleniem,
- 4) terminowego przekazywania sprawozdań z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
- 5) opracowania gminnego programu ochrony środowiska.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

¹⁷ Dz. U z 2016 r. poz. 672, ze zm.

¹⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosku

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań dnia 16 września 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Bartosz Tomczyk
specjalista k. p.

Dyrektor
z up. Tomasz Nowiński
Wicedyrektor